

REPORTAGE Uniek hergebruik van kerkelijk erfgoed

Friese Vinkega nieuw thuis voor oude Deo-torentje

Op de kop af 25 jaar en 14 dagen nadat hij van de Johannes de Deo in Haarlem werd gesloopt, heeft het torentje van het oude ziekenhuis een nieuwe volwaardige plek. Deze vrijdag werd hij op de monumentale dorpskerk van Vinkega in Friesland gehesen.

Vinkega/Haarlem ■ Losjes bungelt het 130 jaar oude torenspitsje op deze stralende vrijdagochtend in een staalblauwe Friese hemel. Mannen van aannemer Wim Kemper uit Oldeholtspade hier vijf kilometer verderop, zijn bezig voorzichtig de houten klossen van de nieuwe lantaarn van de dorpskerk van Vinkega bij te zagen. Hier moet de spits straks overheen passen. Millimeterwerk is het. Het eikenhouten frame met fraai gedraaide balustrades is deze ochtend in alle vroegte al geplaatst. „Stukje zakken maar. Ho! Beetje meer nog!”, klinkt het vanaf de toren. Nee hij past nog niet. Aan de zuidkant van de kerk hebben zich wat toeschouwers verzameld. Mensen van de Stichting Behoud Finkegea, iemand van Plaatselijk Belang, bewoners van het dorp. Maar er zijn verrassend genoeg ook twee belangstellenden uit IJmuiden aanwezig. Marja en Co Bontenbal zijn vanochtend al vroeg afgereisd om dit mee te maken. Zij kennen het torentje. „We lazen er destijds over in de

krant, dat hij naar hier zou verhuizen”, vertelt zij. „Toen zijn we het een beetje gaan volgen.” Hij: „We komen graag in Friesland. Afgelopen week kregen we een seintje dat het zover was.” Zij: „Daar komt bij dat onze kleinzoon nog in de Deo is geboren is.” Hij: „Hoe lang is dat torentje daar al weg? O, dat is dan wel langer geleden, ja.”

Vuilcontainer

Ruim 105 jaar stond het torentje trots bovenop de kapel van ziekenhuis Johannes de Deo aan de Maerten van Heemskerckstraat in Haarlem-Noord gestaan. Op 4 maart 1997 was het afgelopen. Protesten uit de buurt hadden niets uitgehaald. De constructie waarop de spits stond was dermate verrot, dat instorting dreigde. Herstel zou ruim een ton kosten en dat geld was er niet. Dat torentje? Dat zou de vuilcontainer in gaan.

Zo ver kwam het echter niet. Aannemer Cees van der Horst van Holleman BV uit Velsbroek nam het onder zijn hoede. De spits kreeg van hem een plek op het terrein van zijn bedrijf op de hoek van de Hofgeesterweg en Broekerroog. Wachtend. „Ik heb altijd gedacht: ik vind nog wel een mooie plek voor hem. Dat verdient hij.

Vinkega

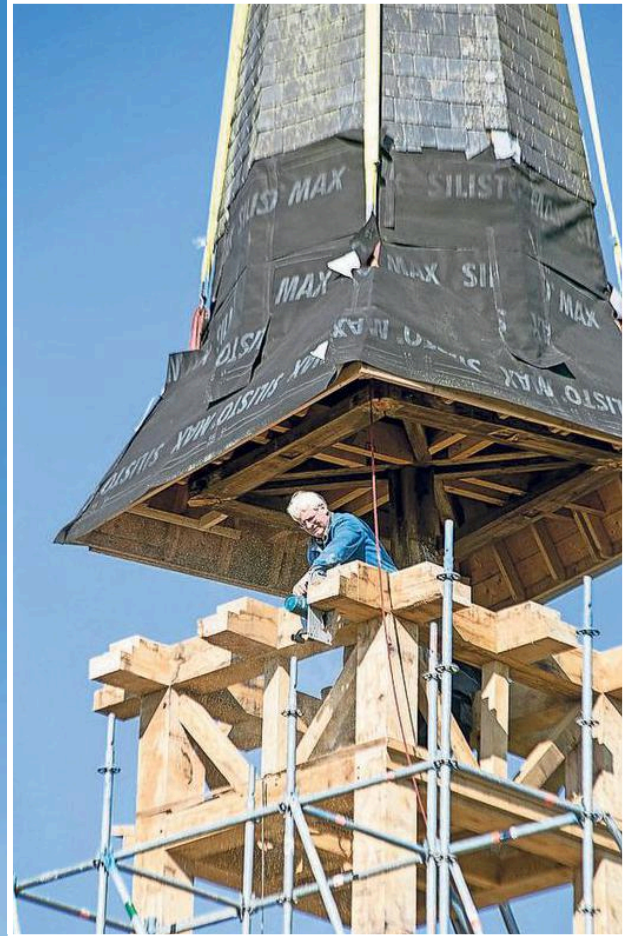
Vinkega - Finkegea in het Fries - is een dorp in de gemeente Weststellingwerf. Het ligt hemelsbreed zo'n zes kilometer ten oosten van Wolvega en telt iets meer dan tweehonderd inwoners.

Toch?”, zei Van der Horst daarover. Een kwart eeuw ging voorbij. En toen kwam er bij toeval iemand uit Vinkega langsgelopen, zag het torentje en dacht aan de kerk met geamputeerde toren in zijn eigen dorp en de ambities om daar wat aan te doen. Wonderlijk, hoe dat liep.

Aannemer Wim Kemper is naar beneden gekomen. In het zand tekent hij uit waar het nu nog op hangt. Eén of twee hoekklossen moeten nog een klein beetje worden bijgeschaafd. „Een klein uurtje uur nog, denk ik.”

Zadeldak

De kerk in Vinkega stamt uit 1899 en had tot 1969 een fraaie, open klokkentoren met spits. Maar op z'n zeventigste verjaardag werd die toren eraf gehaald vanwege – ook hier - de slechte staat waarin hij verkeerde. Wat er restte, werd afgedekt met een simpel zadeldakje. Als kerk wordt het gebouw sinds 1970 niet meer gebruikt. De Stichting Behoud Finkegea

Het laatste passen en meten...

„Nieuwe toekomst met fantastisch uitzicht

FOTO'S RICHARD STEKELENBURG

De oude spits van de Haarlemse Deo

is sinds 2007 bezig met het behoud van het gebouw met als doel er laagdrempelige sociale evenementen voor de dorpsgemeenschap te organiseren. Inwoners van het dorp kochten het gebouw, dat daarna aan de binnen- en buitenkant volledig werd gerestaureerd. Het herstel van de toren zou het plaatje afmaken.

Maandagochtend 20 april 2020 was het zover. Onder algehele vrolijkheid werd langs de Broekerroog in Velsbroek het oude Deo-torentje op een dieplader gehesen en uitgezwaaid. Cees van der Horst wist dat het goed was. Dit was de bestemming waar het torentje op gewacht had. „We hebben Cees van der Horst

Hoe het verder ging met het Deo-torentje dat twee jaar geleden vanuit **Velsbroek** naar het noorden vertrok

past als gegoten op de nieuwe lantaarn van de monumentale dorpskerk van Vinkega.

een paar keer geprobeerd te bellen om hem uit te nodigen voor vandaag”, vertelt Jeannette van Veen, voorzitter van de Stichting Behoud Finkegea. „Maar we kregen hem niet te pakken. Misschien op een later moment. Hij had al twee keer eerder een plek aangeboden gekregen voor deze spits, vertelde hij. Maar die *voelden* niet goed.”

'Tweedehandsje'

Dat het alsnog twee jaar duurde voor de spits zijn nieuwe plek vond, had met corona te maken, maar vooral met regelgeving en vergunning. Leek iedereen de oude Deo-spits in Friesland te verwelkomen, de provinciale adviescommissie 'Hûs en Hiem' dacht daar an-

ders over. Deze commissie voor ruimtelijke kwaliteit had ernstige bezwaren tegen dit 'tweedehandsdingetje' vanwege de verschillende bouwstijlen van monument en torentje. De Deo-spits zou detonen bij de kerk, omdat hij acht kanten heeft, terwijl de oorspronkelijke spits er vier had. En de commissie leek niet te vermurwen. Nee, bleef nee. Tot zeven keer toe. Maar goed, wethouder Hanneke Zonderland (CDA) legde het advies van de commissie vorig jaar naast haar neer. Van Veen: „Zonder haar, hadden we het kunnen vergeten.”

De wethouder komt deze ochtend ook een kijkje nemen. En ze legt desgevraagd graag nog eens uit waarom ze besloot zoals ze

besloot. „Ik was onder de indruk van de inzet van alle inwoners hier. Daarbij is dit iets unieks: hergebruik van een kerktoeren: wie denk daaraan? Het heel mooi, duurzaam. We denken altijd maar dat alles nieuw moet, maar dat is natuurlijk niet zo. Met alle respect voor de commissie hoor - want ik snap hun zienswijze - maar dit torentje past hier.” Met haar mobiel maakt ze een foto. „Die zal ik toch nog even naar de commissie sturen.

„Ja, deze spits past hier.”, zegt ook Jeannette van Veen. „Los van neo-gotisch of neo-Germaans of wat dan ook. Ik vind het mooi dat een van origine katholiek torenspitsje hier op deze voormalige

hervormde kerk komt ten gunste van de hele gemeenschap. Dát past ons.”

Engeltje

Het heeft inderdaad iets wonderlijks hoe het gelopen is, zegt ze. „Maar zo gaat het steeds. We zijn nu al vijftien jaar bezig en elke keer als we denken dat we nu toch echt vast zijn gelopen, dan is er ineens een engeltje en komt het goed. Dingen hebben ook gewoon tijd nodig.”

Met een blik omhoog: „Dat ziekenhuis in Haarlem was natuurlijk een heel ander gebouw, veel groter ook. En toch is dat torentje hier perfect in verhouding.” De komende weken zal verder

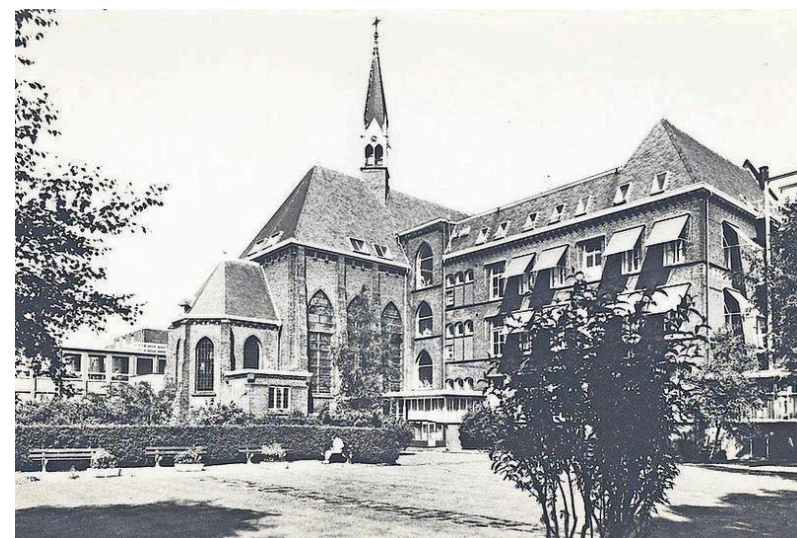
worden gewerkt aan de toren. De klok die in de oude toren hing, krijgt een plek in de nieuwe lantaarn en is straks dus mooi zichtbaar. Een paar leisteentjes moeten worden vervangen. En de uit Haarlem-Velsbroek meeverhuisde haan krijgt zijn plek terug bovenop. Ook die is gerestaureerd. Glimmend staat die binnen al te wachten.

„Ja!” roept er dan ineens iemand wijzend naar een opgestoken hand en lachend gezicht vanaf de steiger. „Hij past!” Applaus klinkt. En een jolig 'Sint Deo bedankt!'

De spits heeft na 25 jaar en een beetje een nieuwe plek. Als blikvanger in het Friese land. En met een fantastisch uitzicht.

Jeannette van Veen van Stichting Behoud Finkegea dat al vijftien jaar werkt aan de kerk.

De toren in 1970: op de kapel van Joannes de Deo in Haarlem.

FOTO NHA

Bijna 25 jaar wachtend bij Holleman Velsbroek.

FOTO RICHARD STEKELENBURG

20 april 2020: op naar Friesland.

FOTO UNITED PHOTOS

Zie videoverslag op de website van deze krant